

تاریخ عقاید اقتصادی

دکتر بدیع‌الله دادگر

تهران

۱۳۹۲

سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاهها (سمت)
مرکز تحقیق و توسعه علوم انسانی

سرشناسه: دادگر، یدالله، ۱۳۳۲-

عنوان و نام پدیدآور: تاریخ عقاید اقتصادی / یدالله دادگر.

مشخصات نشر: تهران: سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاهها (سمت)، مرکز

تحقیق و توسعه علوم انسانی، ۱۳۹۲.

مشخصات ظاهری: هشت، ۳۲۸ ص. مصور (بخشی رنگی).

فروشنده: «سمت»؛ ۱۶۷۰. اقتصاد؛ ۶۵

شابک: ۳-۸۶-۵۳۰-۹۷۸-۹۶۴-۷۵۰۰۰ ریال

وضعیت فهرست‌نویسی: فیبا

یادداشت: پشت جلد به انگلیسی: Yadollah Dadgar. History of Economic Ideas.

یادداشت: کتابنامه: ص ۳۱۱-۳۲۰؛ همچنین به صورت زیر نویس.

یادداشت: نمایه.

موضوع: اقتصاد - تاریخ

شناسه افزوده: سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاهها (سمت)، مرکز تحقیق و توسعه

علوم انسانی.

رده‌بندی کنگره: ۱۳۹۲ ت ۲۴ د ۷۵/ HB

رده‌بندی دیویی: ۳۳۰/۰۹

شماره کتابشناسی ملی: ۳۱۶۲۹۵۳

سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاهها (سمت)

مرکز تحقیق و توسعه علوم انسانی

تاریخ عقاید اقتصادی

دکتر یدالله دادگر (استاد دانشگاه شهید بهشتی)

چاپ اول: تابستان ۱۳۹۲

تعداد: ۲۰۰۰

حروفچینی و لیتوگرافی: «سمت»

چاپ و صحافی: سازمان چاپ و انتشارات وابسته به اوقاف و امور خیریه

قیمت: ۷۵۰۰۰ ریال. در این نوبت چاپ قیمت مذکور ثابت است و فروشنندگان و عوامل

توزیع مجاز به تغییر آن نیستند.

نشانی ساختمان مرکزی: تهران، بزرگراه جلال آل احمد، غرب پل یادگار امام (ره)،

روبه‌روی پمپ گاز، کد پستی ۱۴۶۳۶، تلفن ۰۲-۴۴۲۴۶۲۵۰.

www.samt.ac.ir

info@samt.ac.ir

هر شخص حقیقی یا حقوقی که تمام یا قسمتی از این اثر را بدون اجازه ناشر یا مؤلف، نشر یا پخش یا عرضه یا تکثیر یا تجدید چاپ نماید، مورد پیگرد قانونی قرار خواهد گرفت.

سخن «سمت»

یکی از اهداف مهم انقلاب فرهنگی، ایجاد دگرگونی اساسی در دروس علوم انسانی دانشگاهها بوده است و این امر، مستلزم بازنگری منابع درسی موجود و تدوین منابع مبنایی و علمی معتبر و مستند با در نظر گرفتن دیدگاه اسلامی در مبنای و مسائل این علوم است. ستاد انقلاب فرهنگی در این زمینه گامهایی برداشته بود، اما اهمیت موضوع اقتضا می کرد که سازمانی مخصوص این کار تأسیس شود و شورای عالی انقلاب فرهنگی در تاریخ ۶۳/۱۲/۷ تأسیس «سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاهها» را که به اختصار «سمت» نامیده می شود، تصویب کرد.

بنابراین، هدف سازمان این است که با استمداد از عنایت خداوند و همت و همکاری دانشمندان و استادان متعهد و دلسوز، به مطالعات و تحقیقات لازم بپردازد و در هر کدام از رشته های علوم انسانی به تألیف و ترجمه منابع درسی اصلی، فرعی و جنبی اقدام کند. دشواری چنین کاری بر دانشمندان و صاحب نظران پوشیده نیست و به همین جهت مرحله کمال مطلوب آن، باید به تدریج و پس از انتقادهای و یادآوریهای پیاپی ارباب نظر به دست آید و انتظار دارد که این بزرگواران از این همکاری دریغ نورزند.

کتاب حاضر برای دانشجویان رشته اقتصاد در مقطع کارشناسی به عنوان منبع اصلی درس «تاریخ عقاید اقتصادی» به ارزش ۳ واحد تدوین شده است. امید است که علاوه بر جامعه دانشگاهی، سایر علاقه مندان نیز از آن بهره مند شوند.

از استادان و صاحب نظران ارجمند تقاضا می شود با همکاری، راهنمایی و پیشنهادهای اصلاحی خود، این سازمان را در جهت اصلاح کتاب حاضر و تدوین دیگر آثار مورد نیاز جامعه دانشگاهی جمهوری اسلامی ایران یاری دهند.

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱	پیشگفتار
۳	فصل اول: مقدمه و عقاید اقتصادی شرق قدیم
۳	مطالب اولیه
۶	مروری تکاملی از آغاز تا کنون
۱۰	گذری به عقاید اقتصادی در تمدنهای شرق
۱۵	عقاید اقتصادی ایران باستان، هند و چین باستان
۲۱	نتایج قابل ملاحظه
۲۳	فصل دوم: عقاید اقتصادی غرب قدیم
۲۳	مقدمه و پایه‌های عقاید اقتصادی یونان باستان
۲۵	عقاید یونانیها از سولون تا سقراط
۲۸	عقاید اقتصادی چهار حکیم یونانی
۳۱	عقاید عمومی و اقتصادی در روم قدیم
۳۶	از میلاد مسیح تا حکومتی شدن مسیحیت
۴۳	نتایج قابل ملاحظه
۴۵	فصل سوم: از سقوط روم تا شکل‌گیری اولین مکتب اقتصادی
۴۵	مقدمه و تحولات پس از سقوط روم
۴۹	عناصر تأثیرگذار بر عقاید اقتصادی قرون وسطا
۵۰	فئودالیسم و اندیشه مدرسی در قرون وسطا
۵۱	ابعاد فلسفی و اقتصادی عقاید مدرسی
۵۴	اولین اندیشه اقتصادی ایرانی - اسلامی
۵۷	عقاید اقتصادی اسلام و متفکران مسلمان
۶۴	نتایج قابل ملاحظه

۶۶	فصل چهارم: از اولین مکتب اقتصادی تا علم اقتصاد
۶۶	مقدمه، تحولات پس از قرون وسطا و آغاز رنسانس
۷۲	عقاید اقتصادی مرکانتیلیستها
۸۰	سوداگرایان ثانویه و دیگر پیشگامان اقتصاد کلاسیک
۸۷	تکمیل عقاید پیش کلاسیک و ظهور فیزیوکراتها
۹۴	نتایج قابل ملاحظه
۹۶	فصل پنجم: عقاید کلاسیکها
۹۶	مقدمه
۱۰۰	کلاسیکها، اسمیت و علم اقتصاد
۱۰۶	عقاید اقتصادی از بنام تا ماتئوس
۱۱۵	عقاید دیگر کلاسیکها تا استوارت میل
۱۱۹	سرمایه‌داری و عقاید استوارت میل
۱۲۳	نتایج قابل ملاحظه
۱۲۷	فصل ششم: عقاید مکتب تاریخی
۱۲۷	مقدمه و عبور از کلاسیک
۱۲۸	مبانی فلسفی - اقتصادی مکتب تاریخی
۱۳۱	عقاید مکتب تاریخی قدیم و جدید
۱۳۵	دیگر عقاید مکتب تاریخی
۱۳۸	عقاید اقتصادی ملی‌گرایی و اولین اقتصاددانان امریکایی
۱۴۱	نتایج قابل ملاحظه
۱۴۲	فصل هفتم: عقاید سوسیالیستها و مارکسیستها
۱۴۲	زمینه‌های اولیه و تنوع سوسیالیسم
۱۴۶	عقاید سوسیالیستها از مدینه فاضله‌گرایان تا مارکسیستها
۱۵۱	عقاید اقتصادی مارکس
۱۵۷	سوسیالیسم علمی، تحولات تاریخی و نقد سرمایه‌داری
۱۶۱	تحولات پس از مارکس
۱۶۴	نتایج قابل ملاحظه
۱۶۷	فصل هشتم: نهایی‌گرایان و نئوکلاسیکها
۱۶۷	زمینه‌های انقلاب نهایی‌گرایی

۱۷۵	بنیان‌گذاران اصلی و پیروان آنها
۱۸۱	عقاید پیروان منگر و والراس
۱۸۴	زمینه‌های تثبیت نئو کلاسیک
۱۸۹	عقاید سایر شعبه‌های نئو کلاسیک
۱۹۳	خروج از رقابت خالص و نقد نئو کلاسیک
۱۹۷	نتایج قابل ملاحظه
۱۹۹	فصل نهم: مباحث تکمیلی در عقاید اقتصاد خردی
۱۹۹	مقدمه‌ای در عقاید اقتصاد خرد
۲۱۳	اقتصاد ریاضی و اقتصاد خرد
۲۱۸	اقتصاد رفاه و دیگر عقاید اقتصاد خردی
۲۲۷	نتایج قابل ملاحظه
۲۲۸	فصل دهم: «کینزی»ها و عقاید اقتصاد کلان
۲۲۸	مقدمه و زمینه‌های بروز مکتب کینزی
۲۳۷	«کینزی»ها و مابعد «کینزی»ها
۲۴۴	مروری بر عقاید مکاتب هفت‌گانه اقتصاد کلان
۲۴۹	عقاید پول‌گرایان جدید و کلاسیک جدید
۲۵۳	ظهور نگرش دور کسب و کار حقیقی و کینزی جدید
۲۵۷	نتایج قابل ملاحظه
۲۵۸	فصل یازدهم: عقاید نهادگرایان و اقتصاد توسعه
۲۵۸	مباحث آغازین نهادگرایی
۲۶۳	عقاید اقتصاددانان نهادگرا
۲۶۷	مقدمه‌ای در عقاید رشد و توسعه
۲۷۱	عقاید گروهی از صاحب‌نظران توسعه
۲۷۵	نتایج قابل ملاحظه
۲۷۷	فصل دوازدهم: عقاید اقتصادی تکمیلی و معاصر
۲۷۷	تحولات عقاید اقتصادی در آستانه دهه ۱۹۷۰
۲۸۳	نهادگرایان جدید، اتریشی‌های جدید و نظریه بازیها
۲۸۹	عقاید مکتب اقتصادی بازار اجتماعی و نئولیبرالیسم اولیه

۲۹۳	عقاید مارکسیستهای جدید و دیگر اندیشه‌ها
۲۹۸	عقاید نئولیبرالهای امروزی و جهانی شدن اقتصاد
۳۰۳	اخلاق و اقتصاد و سایر تحولات معاصر
۳۰۸	نتایج قابل ملاحظه
۳۰۹	قسم‌نامه اقتصاددانان

۳۱۱	کتاب‌شناسی
۳۲۱	نمایه

www.ketab.ir

این اثر را به زنده یاد دکتر محمدحسین تمدن
جهرمی استاد بزرگ اقتصاد ایران تقدیم
می کنم که خود نمادی معنی دار از تاریخ عقاید
اقتصادی بود.

پیشگفتار

این کتاب با توجه به سرفصلهای مصوب وزارت علوم برای درس عقاید اقتصادی در سطح کارشناسی، تدوین شده است. سعی بر این بوده که تحولات تاریخ تفکر اقتصادی از شرق قدیم و حتی قبل از میلاد مسیح تا دهه دوم قرن بیست و یکم در فصلهای مختلف این کتاب پوشش داده شود. ذکر این نکته را در آغاز مناسب می دانم که با وجودی که تاریخ عقاید اقتصادی به اصلی ترین تحولات علم اقتصاد ارتباط می یابد و در واقع توجه به آن می تواند به یادگیری دقیق تر این علم کمک کند، اما در عمل مورد کم توجهی قرار گرفته است. این کتاب به دغدغه های اصلی موضوع پرداخته و پایه های تحول اندیشه اقتصادی را همراه با تاریخ تبیین نموده است. بنابراین انتظار می رود در احیای توجه به این شعبه اصیل علم اقتصاد اثر جدیدی باشد. از آنجا که این کتاب پس از مرور آخرین نوشته ها در مورد موضوع (چه در خارج و چه داخل کشور) تدوین شده، امید است قدم نوینی در موضوع محسوب گردد. هر چند مطالعه و تدریس همه فصلهای کتاب در یک نیمسال تحصیلی را بسیار مفید می دانم، در عین حال اگر استادان محترم، در یک درس سه واحدی مطالعه برخی از فصلها را به دانشجو واگذار نمایند، مشکلی ایجاد نمی شود. از دست اندرکاران محترم سازمان سمت برای چاپ این مجموعه صمیمانه سپاسگزارم و از همکاران دانشگاهی

و دانشجویان گرامی و دیگر علاقه‌مندان به مطالعات اقتصادی و به خصوص به بررسیهای تاریخ عقاید اقتصادی که نقطه‌نظرهای خود را در مورد محتوای این کتاب به اینجانب اطلاع می‌دهند سپاسگزارم.

یدالله دادگر

۱۳۹۱

www.ketab.ir